

Az Alkotmánybíróság döntésének tájékoztató jelleggel közzétett, nem hivatalos szövege.
A hivatalos közzétételre az Alkotmánybíróság Határozatai című hivatalos lapban kerül sor.

IV/188/2020.

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

határozatot:

1. Az Alkotmánybíróság a Győri Ítélőtábla Pf.IV.20.166/2019/8/I. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 41. § (2) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló indítványt visszautasítja.

Indokolás

I.

- [1] 1. Az indítványozók jogi képviselőjük (dr. Biczó László ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a és 26. § (1) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasszal fordultak az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Az indítványozók – az Abtv. 27. § alapján – a Székesfehérvári Törvényszék 26.P.20.225/2018/41. számú ítélete és a Győri Ítélőtábla Pf.IV.20.166/2019/8/I. számú ítélete, valamint – az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján – az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 41. § (2) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérték az Alkotmánybíróságtól.
- [3] Az első fokon eljáró bíróság által megállapított tényállás alapján az I. rendű alperes gazdasági társaság tulajdonosai három magánszemély és a III. rendű alperes gazdasági társaság voltak. Az I. rendű felperes indítványozó (a továbbiakban: Indítványozó1) által képviselt gazdasági társaság megbízási szerződést kötött az I. rendű alperessel, amely alapján az Indítványozó1 által képviselt gazdasági társaság vállalta a gyógyszerészi tevékenység ellátását a megbízó I. rendű alperes közforgalmú gyógyszerertárában. A szerződés szerint az Indítványozó1 által képviselt gazdasági társaság akként nyilatkozott, hogy képviseletében és a szerződés teljesítése során

gyógyszerészként Indítványozó¹ jár el. Az I. rendű alperes gazdasági társaság és a II. rendű felperes indítványozó (a továbbiakban: Indítványozó²) által képviselt gazdasági társaság között ugyancsak megbízási szerződés jött létre, amelynek keretében az Indítványozó² által képviselt gazdasági társaság vállalta a gyógyszerészi tevékenység ellátását a megbízó I. rendű alperes közforgalmú gyógyszerertárában.

- [4] A III. rendű alperes egy ügyvédi irodát felhatalmazott arra, hogy a kizárólagos tulajdonát képező, az I. rendű alperes törzstőkéjének 74%-át megtestesítő üzletrészt pályázati úton értékesítse. Az I. rendű alperes gazdasági társaságot egy menedzsment gazdasági társaság működtette és az indítványozók értesülve arról, hogy az I. rendű alperes gazdasági társaság törzstőkéjének 74%-át megtestesítő üzletrész értékesítésre fog kerülni, jelezték a menedzsment gazdasági társaság képviselőjének, hogy az üzletrészt meg szeretnék vásárolni. A menedzsment gazdasági társaságtól azt a tájékoztatást kapták az indítványozók, hogy a vételi szándékot tudomásul veszik, az üzletrész értékesítését azonban egy ügyvédi társulás fogja lebonyolítani. Miután a felpereseknek az értékesítésről további információjuk nem volt, az ügyvédi társuláshoz fordultak és jelezték, hogy elővásárlási jogukat érvényesíteni kívánják. Ebben a levélben utaltak arra, hogy már jelezték érdeklődésüket a menedzsment gazdasági társaság képviselője felé az eladó üzletrész vonatkozásában, illetőleg utaltak arra, hogy ajánlatot tettek. Utaltak arra is, hogy értesültek az ügyvédi társulás által kiírt nyilvános pályázatról, amelynek az üzletrész értékesítési szándékát tartalmazza. Nehezményezték, hogy semmilyen ajánlatot nem kaptak, elővásárlási joguk ellenére, így ebben a levélben megerősítették, hogy ezzel az elővásárlási joggal élni kívánnak, ajánlatot elfogadó nyilatkozatot tesznek, és csatolták egy bank ajánlatát meghatározott hitelösszegekről. Az ügyvédi társulás tájékoztatta az indítványozókat, hogy álláspontja szerint az indítványozókat elővásárlási jog nem illeti meg, erre tekintettel az elővásárlási jog gyakorlására vonatkozó felhívást nem is juttatta el az indítványozók részére.
- [5] Az indítványozó felperesek kereseti kérelmükben elsődlegesen azt kérték, hogy a bíróság a III. rendű alperes és az indítványozók között hozza létre az I. rendű alperes 74%-os üzletrészeire vonatkozó adásvételi szerződést, mivel a III. rendű alperes és a II. rendű alperes között létrejött adásvételi szerződés az indítványozók elővásárlási jogának megsértésére figyelemmel az indítványozókkal szemben hatálytalan. Kifejtették, hogy a biztonságos és gazdaságos gyógyszer- és gyógyászatisegédeszköz-ellátás, valamint a gyógyszerforgalmazás általános szabályairól szóló 2006. évi XCVIII. tv. (a továbbiakban: Gyftv.) 83/A. § (7) bekezdése és a 3. § 41. pontja alapján az elővásárlási jog őket megilleti, így a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:223. § (1) és (2)

bekezdése alapján érvényesítenek igényt. Álláspontjuk szerint a gazdasági társaságaik által az I. rendű alperessel kötött megbízási szerződés alapján személyesen közreműködve jártak el munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban, így az elővásárlási jog egyértelműen fennállt és megsértésre került. Másodlagos kereseti kérelmük arra irányult, hogy a törvényszék kötelezze a III. rendű alperest általános kártérítés megfizetésére. Kérték, hogy a semmisségre tekintettel a bíróság hozza létre a szerződést az elsődleges kereseti kérelemben kifejtettek szerint az indítványozók, valamint a III. rendű alperes között.

- [6] A törvényszék a keresetet elutasította. A Gyftv. 83/A. § (7) bekezdése alapján megállapította, hogy – a közeli hozzátartozók közötti átruházás kivételével – közforgalmú gyógyszerértékesítőt működtető gazdasági társaság tulajdoni hányadának átruházása esetén – más jogszabályon alapuló elővásárlási jogot megelőzően – az érintett gazdasági társaságban tulajdoni hányaddal rendelkező gyógyszerészt (1), az érintett gazdasági társaság által működtetett közforgalmú gyógyszerértékesítő munkaviszonnyal vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonnyal rendelkező gyógyszerészt (2), bármely más, az egészségügyi dolgozók működési nyilvántartásában szereplő gyógyszerészt (3), az államot (4) – ebben a sorrendben – illeti meg elővásárlási jog.
- [7] Az elsőfokú bíróság az elővásárlási jog megsértésére alapított elsődleges kereseti kérelmet a Ptk. 6:223. § (2) bekezdésben írt határidőre figyelemmel elkésletnek ítélte. Az elsődleges kereseti kérelmet érdemben is alaptalannak ítélte a törvényszék. Kifejtette, hogy a Gyftv. 83/A. §. (7) és (8) bekezdése és a 3. § 41. pontja helyes értelmezése alapján az elővásárlási jogosultság kizárólag a személyesen munkaviszonyban, vagy munkaviszonyra irányuló egyéb jogviszonyban álló gyógyszerészeket illeti meg az érintett a gyógyszerértékesítőt működtető gazdasági társaság üzletrész adásvétele során. A jogalkotói szándék akként szintetizálható, hogy elsősorban a (gazdasági társaságnál dolgozó) gyógyszerészeket kívánta a jogalkotó előnyösebb helyzetbe hozni egy adott üzletrész adásvétele esetén, és erre tekintettel követeli meg azt a fajta közvetlen kapcsolatot, amelyet a munkaviszony, vagy a munkavégzésre irányuló egyéb jogviszony teremt meg az eladással érintett gazdasági társaság és a gyógyszerészek között. Az indítványozók által képviselt gazdasági társaságok voltak azok, akik a megbízási szerződést megkötötték az I. rendű alperessel, nem pedig a felperesek. Az indítványozókat a II. rendű alperessel egysorban illette meg elővásárlási jog, azaz a Gyftv. 83/A. § (7) bekezdésében írt második helyett a harmadik csoportban foglaltak helyet, tehát ugyanúgy a nyilvános pályázat útján kellett volna ajánlatot tenniük, nem pedig arra várniuk, hogy az esetlegesen harmadik körből érkező ajánlatot velük is közölni fogja a pályázatot

bonyolító ügyvédi iroda. A bíróság utalt arra, hogy a III. rendű alperes részéről a fentebb kifejtettek szerint nem állapítható meg semmilyen jogellenes magatartás, amely pedig a kártérítési felelősség egyik kógens eleme. Ennek hiányában pedig szükségtelen volt a további elemek vizsgálata is, a Ptk. 6:519. §-ára figyelemmel a másodlagos kereseti kérelem is alaptalan. Az indítványozók illetékfeljegyzési jog kedvezményében részesültek, így pervesztességük miatt kötelezte őket a bíróság a feljegyzett 1 500 000 Ft illeték viselésére a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése alapján, figyelemmel a 15. § (1) bekezdésére is.

- [8] Az indítványozók fellebbezésükben elsődlegesen az ítélet megváltoztatását, az adásvételi szerződés jogszabályba ütközés miatti semmisségének megállapítását és az eredeti állapot helyreállítását, másodlagosan az elővásárlási joguk megsértésére tekintettel velük szemben hatálytalan adásvételi szerződésnek az indítványozók és a III. rendű alperes közötti létrehozását kérték.
- [9] Az ítéltábla szerint az indítványozók fellebbezése alaptalan volt. Az elsőfokú bíróság a jogvita eldöntéséhez szükséges bizonyítást lefolytatta, a beszerzett peradatok okszerű mérlegelésével helyes tényállást állapított meg, a keresetet elutasító döntésével és indokaival az ítéltábla egyetértett. Az ítéltábla helyesnek tartotta a törvényszék azon megállapítását, hogy az indítványozók az elővásárlási jogosultak sorrendjét tekintve a Gyftv. 83/A. § (7) bekezdése szerinti harmadik jogosulti csoportba tartoztak, csakúgy, mint a II. rendű alperes. Az ítéltábla egyetértett a törvényszéknek a Gyftv. 83/A. § (7) bekezdése és a 3. § 41. pontja értelmezése körében elfoglalt álláspontjával, mely szerint az indítványozók akkor minősülnének a II. rendű alperest sorrendben megelőző jogosultnak, ha magával az értékesítés alatt álló gazdasági társasággal, tehát az I. rendű alperessel álltak volna munkaviszonyban, vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban.
- [10] Az ítéltábla a fentiekre tekintettel az elsőfokú bíróság ítéletét a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 253. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta, az eredménytelenül fellebbező indítványozókat pedig a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelezte a feljegyzett kereseti illeték állam javára, míg a másodfokú eljárásra megállapított ügyvédi munkadíj alperesek javára való megfizetésére. A fellebbezés a szerződés érvénytelenségére, illetve hatálytalanságára alapított kereseti kérelmet elutasító ítéleti rendelkezést támadta. A fellebbezés pertárgyértéke a Pp. 24. § (1) bekezdése értelmében a szerződéssel átruházott üzletrész értéke. Az indítványozók a perbeli iratok tanúsága szerint az I. rendű alperes teljes értékét bruttó 60 millió Ft-ban határozták meg, így a fellebbezési értéket az ítéltábla a 74%-os üzletrészre arányosítva 44 400 000 Ft-ban, a feljegyzett

fellebbezési illeték mértékét az Itv. 46. § (1) bekezdése alapján 2 500 000 Ft-ban állapította meg.

- [11] 2. Az indítványozók ezt követően fordultak az Alkotmánybírósághoz, és Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti alkotmányjogi panaszukban előadták, hogy az Itv. 41. § (2) bekezdése sérti az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdését és XXVIII. cikk (1) bekezdését, valamint az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszukban előadták, hogy álláspontjuk szerint az ítéletek ellentétesek az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdésével, T) cikk (1) bekezdésével, XXVIII. cikk (1) bekezdésével és 28. cikkével.
- [12] Az Itv. 41. § (2) bekezdése sérti a tisztességes bírói eljáráshoz való jogát a panaszosoknak, mivel a fél önrendelkezését korlátozza, és méltánytalan illetékfizetésre kötelezi olyan kérelmek alapján, amely kérelmei a feleknek a döntés meghozatalakor már nem állnak fenn, amelyek körében döntést a bíróságtól már nem kérnek, amely kérelmüktől már elálltak a döntés meghozatala előtt. A támadott jogszabályhely az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésében foglalt általános jogegyenlőségi klauzulát is sérti, mivel két jól elkülöníthető csoport – azok, akik visszavonták a kereseti kérelmüket és azok, akik nem – között, azok hátrányára állapít meg ugyanolyan illetékfizetési kötelezettséget, akik közül az egyik ezt a döntést (és később adott esetben a jogorvoslatot) a döntés meghozatalakor már nem kívánja.
- [13] Az indítványozók álláspontja szerint az ügyben eljáró bíróságok a Gyftv. 83/A. § (7) bekezdését és 3. § 41. pontját kirívó, alapjogi relevanciát elérő hibával értelmezték, az ügyre alkalmazandó jogi normát nyilvánvalóan nem vették figyelembe, azt *contra legem* és *contra constitutionem* értelmezték, amivel a bíróságok az indítványozókat elővásárlási joguk gyakorlásától megfosztották. A jogszabály olyan kitételt, miszerint csak "közvetlen" jogviszonyban áll fenn az elővásárlási jog nem tartalmaz. Ezzel a bíróság egy, a jogszabályban nem szereplő többlettényállási és többlettörvényi követelménnyel egészítette ki a jogszabályt, amelyet az nem tartalmaz, ezzel a bíróság a jogalkotó hatáskörét vette át, és kilépett a jogalkalmazó szerepéből. Ez az értelmezés nem egyezik a jogszabály céljával, a jogalkotó szándékával. A döntések sértik az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdését, XXVIII. cikk (1) bekezdését és a 28. cikkét, a tisztességes eljárás elvét, a jogszabályok céljának a közjónak megfelelő erkölcsös cél alá rendelt bírói jogértelmezés kötelezettségét.

II.

[14] 1. Az Alaptörvény indítványban felhívott rendelkezései:

„R) cikk (2) Az Alaptörvény és a jogszabályok mindenkire kötelezőek.”

„T) cikk (1) Általánosan kötelező magatartási szabályt az Alaptörvény és az Alaptörvényben megjelölt, jogalkotó hatáskörrel rendelkező szerv által megalkotott, a hivatalos lapban kihirdetett jogszabály állapíthat meg. Sarkalatos törvény eltérően is megállapíthatja az önkormányzati rendelet és a különleges jogrendben alkotott jogszabályok kihirdetésének szabályait.”

„XV. cikk (1) A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

„28. cikk A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambulumát, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.”

[15] 2. Az Itv. kifogásolt rendelkezése:

„41. § (2) Az eljárás tárgya értékének a felek által történő leszállítása vagy annak utólag alacsonyabb összegben történt megállapítása esetén az illetékalap mérséklésének — ha e törvény kivételt nem tesz — nincs helye. Ha az eljárás tárgyának értéke a fél nyilatkozata alapján emelkedik, a változtatást tartalmazó iraton le kell róni, illetve fel kell jegyezni azt az illetékkülönbözetet, amely az eljárás megindításakor fizetett, illetve figyelembe vett és a magasabb érték alapulvételével kiszámítható illeték között mutatkozik.”

III.

- [16] 1. Az Abtv. 56. § (1) bekezdésében előírtak szerint az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie. Az Alkotmánybíróság ezért mindenekelőtt megvizsgálta, teljesültek-e az indítvány befogadhatóságának az Abtv.-ben meghatározott feltételei.
- [17] 1.1. Az Abtv. 27. § szerinti alkotmányjogi panasz tekintetében megállapítható, hogy az határidőben érkezett, az indítványozók alkotmányjogi panaszukban megjelölik az Alkotmánybíróság hatáskörét és az indítványozók jogosultságát megalapozó törvényi rendelkezést, az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [R) cikk (2) bekezdése, T) cikk (1) bekezdése, XXVIII. cikk (1) bekezdése, 28. cikk], a támadott bírói döntést, a Székesfehérvári Törvényszék 26.P.20.225/2018/41. számú ítéletét és a Győri Ítéltábla Pf.IV.20.166/2019/8/I. számú ítéletét, továbbá az alaptörvény-ellenességre vonatkozó okfejtést, valamint kifejezett kérelmet a bírói döntések megsemmisítésére. Az indítványozók jogorvoslati lehetőségeiket kimerítették, valamint jogosultságuk és érintettségük egyértelmű, mivel saját egyedi ügyükkel összefüggésben terjesztették elő alkotmányjogi panaszukat.
- [18] Nem tartalmaz azonban az indítványozók számára Alaptörvényben biztosított jogot az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdése {lásd például: 3309/2019. (XI. 18.) AB végzés, Indokolás [10]} és a T) cikk (1) bekezdése sem {lásd például: 3243/2019. (X. 17.) AB végzés, Indokolás [13]}, így azokra alkotmányjogi panaszt alapítani nincs lehetőség. Az Alaptörvény 28. cikke pedig a bíróságok felé fogalmaz meg a működésükre irányulóan elvárásokat, így az abban foglaltak egyedi érintett vonatkozásában megvalósuló alapjogsérelemhez nem vezethetnek, arra alkotmányjogi panasz önmagában nem alapítható {pl. 3257/2016. (XII. 6.) AB végzés, Indokolás [13]; 3550/2021. (XII. 22.) AB végzés, Indokolás [11]}. Mindezek alapján ezek az indítványi elemek nem felelnek meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pontja előírásainak.
- [19] 1.2. Az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügyben folytatott bírósági eljárásban alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása folytán az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának sérelme következett be, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [20] Az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti, határidőben érkezett indítvány részben megfelel az Abtv. 52. § (1b) bekezdése szerinti határozott kérelem feltételeinek, mivel az indítványozók alkotmányjogi panaszukban megjelölték az Alkotmánybíróság

hatáskörét és az indítványozók jogosultságát megalapozó törvényi rendelkezést, az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [XV. cikk (1) bekezdése, XXVIII. cikk (1) bekezdése], az Alkotmánybíróság által vizsgálendő jogszabályi rendelkezést, az Itv. 41. § (2) bekezdését, továbbá az alaptörvény-ellenességére vonatkozó okfejtést, valamint kifejezett kérelmet a jogszabályi rendelkezés megsemmisítésére. Az indítványozók jogorvoslati lehetőségeiket kimerítették, valamint jogosultságuk és érintettségük egyértelmű, mivel saját egyedi ügyükkel összefüggésben terjesztették elő alkotmányjogi panaszukat.

- [21] Az ítélet tábla és a törvényszék ítéleteiből megállapítható azonban, hogy az indítványozók Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti alkotmányjogi panaszukat az ügyükben folytatott bírósági eljárásban nem alkalmazott jogszabályi rendelkezésekkel szemben nyújtották be. Az illeték viselésével, illetve az illeték mértékével kapcsolatban az eljáró bíróságok alkalmazták a Pp.-t, az Itv.-t, valamint a 6/1986. (VI. 26.) IM rendeletet. A vitatott fellebbezési illeték mértékét az ítélet tábla kifejezetten az Itv. 46. § (1) bekezdése alapján, hallgatólagosan pedig a Pp. 24. § (1) szerint megállapított pertárgyértékre alkalmazva az Itv. 39. § (1) bekezdését állapította meg 2 500 000 Ft-ban. Így az Itv. 41. § (2) bekezdésének alkalmazására nem került sor.
- [22] Ahogyan a Pénzügyminisztérium *amicus curiae* beadványában utalt rá, az Itv. 41. § (2) bekezdése ugyanis kifejezetten azon eseteket szabályozza, mikor a már folyamatban lévő bírósági eljárás során – vagyis a bírósági eljárási illeték alapjának az Itv. 39. §-a (1) bekezdése alapján történt megállapítása után – megváltozik a per tárgyának értéke. Tekintettel azonban arra, hogy a másodfokú bírósági eljárás kezdeményezése önálló illetékkötelezettséget keletkeztet, és ennek kapcsán az Itv. ismételten szabályozza az illeték alapjának megállapítását, leszögezhető, hogy az Itv. 41. § (2) bekezdése nem alkalmazható abban a másodfokú eljárásban, amelyben a jogorvoslati kérelem az elsőfokú eljárás során hozott ítéletet teljes egészében (valamennyi érvényesített jogra kiterjedően) támadja. Az a tény, hogy az eljárás tárgyának értéke az elsőfokú eljárásban csökkent, nem zárja ki azon főszabály alkalmazását a másodfokú eljárás illetékalapjának meghatározása során, miszerint az illeték alapja a jogorvoslati eljárásban a vitássá tett követelés vagy követelésrész értéke, amennyiben a jogorvoslati eljárásban (ismételten) vitássá tett követelés értéke megegyezik az elsőfokú eljárás pertárgyának értékével. Ebben az esetben az Itv. 39. § (1) bekezdésének főszabálya érvényesül. Azokban az ügyekben, amelyekben a keresettel érvényesíteni kívánt követelés, illetve a fellebbezésben foglalt követelés értéke eltér, az értelmezést segíti, ha a bírósági eljárás során fizetendő illetékek szempontjából az első- és másodfokú eljárás egymástól elkülönülő eljárásoknak tekintjük. Kiemelendő az Itv. 46. § (1) bekezdése is, mely szerint az ítélet elleni fellebbezés esetében az Itv.

39–41. §-a szerint megállapított illetékalap után kell 8%, de legalább 15.000 forint, legfeljebb 2 500 000 forint illetéket fizetni. E jogszabályhely alapján is egyértelmű, hogy nem az elsőfokú eljárásban megállapított, alkalmazott illetékalapra kell vetíteni a másodfokú eljárás illetékének mértékét. Az Itv. e szabálya visszautal az illetékalap megállapítását szabályozó, fentebb bemutatott rendelkezésekre, és ebből a rendelkezésből is az következik, hogy az ítélet elleni fellebbezés alapján indult másodfokú eljárásban az illetékalap ismételt megállapításának van helye.

[23] Erre tekintettel az alkotmányjogi panasz ebben a részében nem felel meg az Abtv. 26. § (1) bekezdésén alapuló feltételnek, így az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasz érdemi vizsgálatának nincs helye.

[24] 2. Az Abtv. 29. §-ában meghatározottak szerint az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának feltétele, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így bármelyik kimerítése önmagában megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását.

[25] A panasz azt az egyedi ügyön túlmutató alkotmányjogi jelentőségű kérdést veti fel, hogy a támadott bírósági döntés – amely az indítványozó által a bírósági eljárás során a Gyftv. 83/A. § (7) bekezdésére vonatkozóan előadott, a törvény céljának megfelelő jogértelmezés követelményére hivatkozó értelmezést elvetette – sérti-e az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében deklarált tisztességes bírósági eljáráshoz való jogot.

[26] Az indítványt ezért az Alkotmánybíróság – az Ügyrend 31. § (6) bekezdése alapján eljárva – érdemben vizsgálta.

IV.

[27] Az alkotmányjogi panasz az alábbiak szerint nem megalapozott.

[28] 1. Az Alkotmánybíróság az indítvány érdemi vizsgálata során először áttekintette a bírói jogértelmezés főbb alkotmányos szabályait, a bíróságok *contra legem* jogalkalmazással kapcsolatos alkotmánybírósági gyakorlatát, melyeket végül összevetett az alkotmányjogi panasszal.

[29] Az Alkotmánybíróság a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogot az eljárás egészének minősége alapján vizsgálja: a tisztességes eljárás (*fair trial*) „olyan

minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet csupán megítélni. Ezért egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás méltánytalan vagy igazságtalan, avagy nem tisztességes” {6/1998. (III. 11.) AB határozat, ABH 1998, 91, 95; legutóbb 3128/2020. (V. 15.) AB határozat, Indokolás [44]}.

- [30] Az indítvány tartalmilag az eljáró bíróságok ítéletének az indokolását, a Gyftv. 83/A. § (7) bekezdésével kapcsolatos jogértelmezését tartja a jogszabály céljától elrugaskodottnak, ezért alaptörvény-ellenesnek. Az Alkotmánybíróság utal e körben arra, hogy „[a] bírói függetlenségnek nem korlátja, sokkal inkább biztosítéka a törvényeknek való alávetettség: a bírónak a határozatait a jogszabályok alapján kell meghoznia. Ha a törvényeknek való alávetettségtől a bíróság eloldja magát, saját függetlenségének egyik tárgyi alapját vonja el. A vonatkozó jogszabályokat be nem tartó bíróság lényegében visszaél saját függetlenségével, amely adott esetben ezen keresztül a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét okozhatja. Az a bírói ítélet, amely alapos ok nélkül hagyja figyelmen kívül a hatályos jogot, önkényes, fogalmilag nem lehet tisztességes, és nem fér össze a jogállamiság alapelvével” {20/2017. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [23], legutóbb 3128/2019. (VI. 5.) AB határozat, Indokolás [21]}.
- [31] Az Alkotmánybíróság a fentiek szem előtt tartása mellett emlékeztet állandó gyakorlatára, amely szerint a bírói döntések alkotmányossági felülvizsgálatát lehetővé tevő alkotmányjogi panasz (Abtv. 27. §) az Alaptörvény 28. cikkének érvényesülését szolgáló olyan jogintézmény {3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [18]}, amelynek elbírálása során az Alkotmánybíróság feladata, hogy az Alaptörvényben elismert alapjogoknak ténylegesen érvényt szerezzen. Ebből következően az Alkotmánybíróság feladatához tartozik annak megválaszolása is, hogy egy adott jogszabály mely jogalkalmazói értelmezése találkozik az Alaptörvényben elismert jogokban rejlő egyes követelményekkel. Az Alkotmánybíróság a konkrét döntés és a döntést támadó alkotmányjogi panaszban előadottak értékelése során figyelembe veszi az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontjában biztosított vizsgálati jogkörének határait is {13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [51]; 3285/2017. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [38]}. Ennek értelmében az Alkotmánybíróság mindaddig tartózkodik attól, hogy törvényértelmezési és szakjogi kérdésekben állást foglaljon {7/2013. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [33], [38]}, amíg a jogalkalmazói jogértelmezés közvetlenül nem befolyásolja valamely alapjog gyakorolhatóságát és tényleges érvényesülését {13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [51]; megerősítve: 3208/2014. (VII. 21.) AB végzés, Indokolás [16]}. A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit

jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, amely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható. Sem a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti „szuperbíróság” szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el {3352/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]–[15]}. Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza továbbá, hogy a rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések önmagukban nem adhatnak alapot az alkotmányjogi panasznak {lásd: 3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [28]; legutóbb például: 3379/2018. (XII. 5.) AB végzés, Indokolás [12]}. A jogi indokok helyességének vizsgálata főszabály szerint nem tartozik az Alkotmánybíróság hatáskörébe.

- [32] Az Alkotmánybíróság – a fentiek szerint – az alaptörvény-ellenesség vizsgálata során az Alaptörvény 28. cikkében foglalt, a bíróságok jogalkalmazó tevékenységét meghatározó követelményre figyelemmel jár el. E rendelkezés értelmében a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambulumát, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint az Alaptörvény 28. cikke tehát a bíróságok részére alkotmányos kötelezettségként írja elő, hogy ítélező tevékenységük során a jogszabályokat az Alaptörvénnyel összhangban értelmezzék. Ebből a kötelezettségből következik, hogy a bíróságnak a jogszabályok adta értelmezési mozgástér keretein belül azonosítania kell az elé kerülő ügy alapjogi vonatkozásait, és a bírói döntésben alkalmazott jogszabályokat az érintett alapjog alkotmányos tartalmára tekintettel kell értelmeznie {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [33]; 28/2013. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [29]; 3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [17]}.
- [33] Az Alkotmánybíróság a támadott bírósági döntés vizsgálata során a fent idézett joggyakorlatára figyelemmel az alábbiakat állapította meg. Az Alaptörvény 28. cikke által rögzített követelmény, amely szerint a jogszabályok szövegét azok céljával összhangban kell értelmezni, valamint, hogy az értelmezés során a cél józan észnek és a közjónak megfelelő mivoltát kell feltételezni, a bíróságok jogértelmező tevékenységére nézve ír elő követendő szempontokat. Az alaptörvényi rendelkezés ugyanakkor a bírósági eljárásban részt vevő felek számára alanyi jogosultságot nem

állapít meg, ekként önmagában nem vetheti fel Alaptörvényben biztosított jog sérelmét sem.

- [34] 2. Az Alkotmánybíróság ezt követően a Gyftv. 83/A. § (7) bekezdésének értelmezésére hatással lehető körülményeket vizsgálta meg.
- [35] A Gyftv. 83/A. § (7) bekezdésének az alapügyre alkalmazandó szövege, szerint „[a] közeli hozzátartozók közötti átruházás kivételével, közforgalmú gyógyszerterat működtető gazdasági társaság tulajdoni hányadának átruházása esetén – más jogszabályon alapuló elővásárlási jogot megelőzően – az érintett gazdasági társaságban tulajdoni hányaddal rendelkező gyógyszerészt, az érintett gazdasági társaság által működtetett közforgalmú gyógyszerterában munkavégzésre irányuló jogviszonnyal rendelkező gyógyszerészt, bármely más, az egészségügyi dolgozók működési nyilvántartásában szereplő gyógyszerészt, az államot – ebben a sorrendben – elővásárlási jog illeti meg. Az állam elővásárlási jogát, illetve tulajdonosi jogait gyakorló szervet a Kormány rendeletben jelöli ki. Az e bekezdés alapján történő állami tulajdonszerzés esetén a 74. § (3) bekezdése és a 75. § nem alkalmazandó. Ha az elővásárlási jog jogosultja az átruházási szándék és a vételár vele való közlésétől számított 30 napon belül nem nyilatkozik, úgy kell tekinteni, hogy nem kíván élni az elővásárlási jogával. Az állam mint elővásárlásra jogosult által így szerzett tulajdoni hányadot az (1) bekezdésben és a 74. § (1) bekezdésében foglalt feltételek teljesítése tekintetében be kell számítani.”
- [36] A Gyftv. jelen ügyben vitatott értelmezésű 83/A. § (7) bekezdését az egyes egészségügyi és egészségbiztosítási tárgyú törvények módosításáról szóló 2013. évi CXXVII. törvény 136. §-a iktatta be. E törvényhely indokolása két alkalommal is hangsúlyozza: „A módosítás célja, hogy a közforgalmú gyógyszerterakban a gyógyszerészi tulajdonszerzést a jogalkotó egy újabb eszközzel segítse elő.” valamint „[...] az új bekezdések beiktatásával a módosítás célja a gyógyszerterakban a gyógyszerészi tulajdon növelésének elősegítése, ezáltal a gyógyszerterak működésében a szakmai szempontok érvényesülésének és a magas színvonalú gyógyszerellátás további előmozdítása.”
- [37] A Gyftv. 83/A. § (7) bekezdésének szövegét az egyes egészségügyi és egészségbiztosítási tárgyú törvények módosításáról szóló 2013. évi CCXLIV. törvény 78. §-a állapította meg. E törvényhely indokolása is utal arra, hogy „[a] gyógyszerterakat működtető gazdasági társaságokra vonatkozó elővásárlási jog a gyógyszerészi tulajdonhányad növelésének fontos eszköze.”
- [38] A Gyftv. 83/A. § (7) bekezdésének az alapul fekvő ügy során hatályos szövegét az egyes egészségügyi és egészségbiztosítási tárgyú törvények módosításáról szóló

2017. évi CLXXXVIII. törvény 26. § d) pontja állapította meg úgy, hogy a „munkaviszonnyal vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonnyal” szövegrész helyébe a „munkavégzésre irányuló jogviszonnyal” szöveg lépett. A törvényhely indokolása ezt technikai jellegű módosításként jelöli meg.

- [39] Az Alkotmánybíróság a Gyftv. 83/A. § (7) bekezdésével kapcsolatban megkereste az emberi erőforrások miniszterét mint egészségügyért felelős minisztert. A minisztérium tájékoztatásában előadta, hogy a rendelkezés eredeti célja az volt, hogy egy gyógyszertár teljes vagy részbeni értékesítése során azon személyek tulajdonszerzése legyen az elsődleges szempont, akik az adott gyógyszertárhoz köthetők meglévő tulajdoni hányaduk vagy személyes munkavégzésük által. Jelen esetben az eljáró bíróságok kizárólag a foglalkoztatásra irányuló jogviszony szempontjából értelmezték a törvényhelyet és értelmezésük szerint az a tény, hogy az indítványozók közvetlenül nem a gyógyszertárat üzemeltető céggel, hanem a saját cégükkel álltak jogviszonyban, eliminálta a Gyftv. 83/A. § (7) bekezdése szerinti elővásárlási jogukat.
- [40] 3. Az eljáró bíróságok ítéleteikben a Gyftv. 83/A. § (7) bekezdésének értelmezése tekintetében azt az álláspontot foglalták el, hogy a második elővásárlási jogosultsági kör az érintett gazdasági társaság által működtetett közforgalmú gyógyszertárban munkavégzésre irányuló jogviszonnyal rendelkező gyógyszerészeket jelenti úgy, hogy ezeknek a gyógyszerészeknek a közforgalmú gyógyszertárat működtető gazdasági társasággal kell munkavégzésre irányuló jogviszonyban állniuk. Az ítéletek hangsúlyozták, hogy a törvényhelynek egy helyes értelmezése van. Az indítványozók az alapperben bemutatták az Emberi Erőforrások Minisztériuma mint szabályozást előkészítő minisztérium jogi állásfoglalását a törvényhely értelmezése tekintetében, amely állásfoglalással nem egyezően értelmezték az eljáró bíróságok a jogszabály szövegét.
- [41] Az Alkotmánybíróság a 23/2018. (XII. 28.) AB határozatában korábbi, *contra legem* jogértelmezéssel és jogalkalmazással kapcsolatos gyakorlatát kiegészítette azzal, hogy a kirívó jogértelmezési hiba *contra constitutionem* válik önkényessé akkor is, ha a bíróság az Alaptörvény 28. cikkében foglalt jogértelmezési szabályokat kifejezetten figyelmen kívül hagyja (Indokolás [28]). Ezzel összefüggésben hangsúlyozta ugyanakkor az Alkotmánybíróság, hogy „pusztán az a tény, hogy a bíróság a jogszabály céljának vizsgálata után azzal ellentétes tartalmú döntést hoz, nem eredményez minden esetben és feltétlenül alaptörvény-ellenességet. Egy ilyen követelmény a jogrend működőképességet veszélyeztető rugalmatlanságát idézhetné elő. Maga az Alaptörvény 28. cikke is akként fogalmaz, hogy a jogértelmezésnek a

jogszabály célját elsősorban kell figyelembe vennie, és nem zárja ki, hogy a jogszabály tartalmának megállapításakor a bíróság egyéb szempontokra is figyelemmel legyen, és hogy ezek mérlegelése során, indokolt esetben, a jogszabály eredeti céljával ellentétes következtetésre jusson. Az a bírósági mérlegelés azonban, amely a jogszabály céljának vizsgálatát teljes mértékben és kifejezetten kizárja, már alaptörvény-ellenesnek minősül” (Indokolás [30]).

[42] Az Alkotmánybíróság a 3295/2019. (XI. 18.) AB végzésben ennek megfelelően mutatott rá: „Annak értékelése [...], hogy a bíróságok jogértelmezése összhangban van-e a jogalkotó eredeti szándékával, nem alkotmányossági kérdés. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az a bírósági mérlegelés minősülhet alaptörvény-ellenesnek, amely a jogszabály céljának vizsgálatát teljes mértékben és kifejezetten kizárja” (Indokolás [46]).

[43] Jelen ügyben nem állapítható meg, hogy a bíróság alaptörvény-ellenes módon, önkényesen, a jogszabály céljának teljes figyelmen kívül hagyásával hozta volna meg döntését, ezért az Alkotmánybíróság arra a végkövetkeztetésre jutott, hogy a támadott bírósági ítéletekben megjelent jogalkalmazói tevékenység – az Alaptörvény 28. cikkébe foglalt jogértelmezési szabályra is tekintettel – nem tekinthető önkényesnek, ezért a tisztességes eljáráshoz való jog sérelme nem állapítható meg.

[44] A fentieken túl az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy az ügyben eljáró bíróságok egybehangzóan a kereset elkésztését állapították meg, ez volt az elsődleges elutasítási ok; a jogalkotói szándék figyelembevétele ehhez képest csak másodlagos lehetett.

[45] 4. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Székesfehérvári Törvényszék 26.P.20.225/2018/41. számú ítélete és a Győri Ítélőtábla Pf.IV.20.166/2019/8/I. számú ítélete nem alaptörvény-ellenes, ezért azokról az Alkotmánybíróság a rendelkező rész szerint határozott.

Budapest, 2026. február 11.

Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Hende Csaba s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Polt Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Réka s. k.,
alkotmánybíró